

NORGES HØYESTERETT

Den 20. desember 2012 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2012-02393-A, (sak nr. 2012/881), sivil sak, anke over kjennelse,

Trico Subsea AS

(advokat Frithjof Herlofsen)

mot

Raffles Shipping Projects Pte. Ltd.

(advokat Egil André Berglund – til prøve)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Normann**: Saken gjelder spørsmål om norske domstoler har stedlig kompetanse i en internasjonal tvist om meglerkommisjon. Den reiser særlig spørsmål om Luganokonvensjonen 2007 kommer til anvendelse når saksøker har bosted utenfor konvensjonsområdet, og saksforholdet ikke har tilknytning til minst én konvensjonsstat.
- (2) Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. (Raffles) er et selskap med hovedkontor i Singapore. Selskapet reiste 14. april 2011 søksmål mot Trico Subsea AS (Trico Subsea) for Haugaland tingrett med krav om betaling av meglerkommisjon oppad begrenset til USD 523 000 i forbindelse med salg av to av Trico Subseas skip.
- (3) Trico Subsea er et norsk aksjeselskap med hovedkontor i Haugesund. Selskapet er en del av et internasjonalt konsern, og er indirekte eid av Trico Marine Services Inc., registrert i Delaware, USA. Trico Subsea innga tilsvarende 18. mai 2011, og påsto saken avvist.
- (4) Haugaland tingrett avsa 29. juli 2011 kjennelse med slik slutning:

"1. **Krav om avvisning av sak nr. 11-065630TVI-HAUG tas ikke til følge. Saken fremmes.**

2. **Raffles Shipping Projects Pte Ltd pålegges innen 29. august 2011 å stille 300 000 – trehundretusen – kroner som sikkerhet for mulig ansvar for sakskostnader i forbindelse med sak nr. 11-065630TVI-HAUG.**
  3. **Avgjørelse av spørsmålet om sakskostnader utstår i medhold av tvl. § 20-8 tredje ledd."**
- (5) Spørsmålet om tvisten faller inn under Luganokonvensjonen var ikke tema for tingretten, som bygget sin avgjørelse på tvisteloven § 4-3.
- (6) Trico Subsea anket til Gulating lagmannsrett, som 18. november 2011 avsa kjennelse med slik slutning:
- "1. **Saka vert avvist.**
  2. **I sakskostnader for lagmannsretten betalar Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. til Trico Subsea AS 14.825 – fjortentusenåttehundreogtjuefem – kroner innan 2 – to veker frå forkynning av ordskurden.**
  3. **I sakskostnader for tingretten betalar Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. til Trico Subsea AS 15.000 – femtentusen – kroner innan 2 – to – veker frå forkynning av denne ordskurden."**
- (7) Også lagmannsretten løste saken på grunnlag av en fortolkning av tvisteloven § 4-3.
- (8) Etter anke fra Raffles opphevet Høyesteretts ankeutvalg 19. januar 2012 lagmannsrettens kjennelse. Kjennelsen hadde slik slutning:
- "1. **Lagmannsrettens kjennelse oppheves."**
- (9) Ankeutvalget pekte innledningsvis på at vurderingstemaet for lagmannsretten utelukkende hadde vært tvisteloven § 4-3. Utvalget uttalte deretter:
- "(18) Det er imidlertid på det rene at for saker som omfattes av Luganokonvensjonen, er denne konvensjonens regler avgjørende for spørsmålet om stedlig domsmyndighet, jf. tvisteloven § 4-8. Konvensjonen går som lex specialis foran tvistelovens regler om internasjonal kompetanse, jf. Ot. prp. nr. 89 (2008–2009) side 12, Schei m.fl. side 191 og Skoghøy, Tvisteløsning side (2010) side 53 flg. Tvisteloven § 4-3 kommer bare til anvendelse dersom saksforholdet faller utenfor Luganokonvensjonens virkeområde. Lagmannsretten har ikke drøftet om tvisten faller inn under konvensjonen.**
- (19) Lagmannsretten har således angitt det rettslige vurderingstemaet for snevert når jurisdiksjonsspørsmålet bare vurderes etter tvisteloven § 4-3."**
- (10) Saken gikk deretter tilbake til lagmannsretten, som ved kjennelse 14. mars 2012 forkastet Trico Subseas anke. Tingrettens avgjørelse om å fremme saken ble dermed stående. Lagmannsrettens kjennelse hadde slik slutning:
- "1. **Anken vert å forkasta.**
  2. **I sakskostnader for lagmannsretten betalar Trico Subsea AS til Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. 9 000 – nitusen – kroner innan 2 – to – veker frå forkynning av ordskurden.**

3. I sakskostnader for tingretten betalar Trico Subsea AS til Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. 53 000 – femtitretusen – kroner innan 2 – to – veker frå forkynning av orskurden."

- (11) Trico Subsea har anket til Høyesterett. Høyesteretts ankeutvalg traff 1. juni 2012 beslutning om at ankesaken i sin helhet skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling med fem dommere, jf. domstoloven § 5 første ledd annet punktum.
- (12) Den ankende part – *Trico Subsea AS* – har sammenfatningsvis gjort gjeldende:
- (13) Lagmannsretten tar feil utgangspunkt når den avgjør saken ved en fortolkning av Luganokonvensjonen uten først å ta stilling til om konvensjonen overhodet kommer til anvendelse når saksøker som her har bosted utenfor konvensjonsområdet, og saksforholdet ikke har tilknytning til minst én konvensjonsstat.
- (14) Det skal tas hensyn til avgjørelser fra EU-domstolen og disse skal tillegges stor vekt, men de er ikke uten videre avgjørende. Luganokonvensjonen er en folkerettslig traktat, mens Brüsselforordningen er overnasjonal. Forskjellen får betydning for hvilken vekt EU-domstolens avgjørelser har.
- (15) Luganokonvensjonen må fortolkes i samsvar med Wienkonvensjonen artikkel 34 som gir uttrykk for et alminnelig folkerettslig prinsipp. Det følger av disse prinsippene at en folkerettslig avtale ikke etablerer forpliktelser eller rettigheter for tredjestater uten deres samtykke. Rettssubjekter som ikke er bosatt i en konvensjonsstat, kan derfor som et utgangspunkt ikke påberope seg Luganokonvensjonen.
- (16) Luganokonvensjonen gjelder internasjonale rettsforhold, og formålet er å styrke rettsvernet i sitt territorium for personer med opphold der. Konvensjonen har også som siktemål å sørge for et rettslig rammeverk for EØS-samarbeidet, jf. Ot.prp. nr. 89 (2008–2009) side 6. Konvensjonens formål tilsier ikke at anvendelsesområdet bør tolkes så vidt at den også omfatter saker som mangler tilknytning til konvensjonsområdet.
- (17) Det resultat lagmannsretten har kommet til, vil føre til en uthulig av virkeområdet for tvisteloven § 4-3.
- (18) Lagmannsretten trekker mer omfattende slutninger av EU-domstolens avgjørelse i sak C-281/02 Owusu enn det er grunnlag for. EU-domstolens avgjørelser i sak C-412/98 Group Josi og sak C-281/02 Owusu gjelder andre situasjoner, og kan ikke tillegges avgjørende betydning. Den engelske Court of Appeal konkluderte i dom 16. desember 2009 Lucasfilm vs. Ainsworth med at en sak der verken saksøker eller saksforholdet hadde tilknytning til et land omfattet av Brüsselforordningen, kunne avvises av engelske domstoler. Tilsvarende resonnement er relevant i vår sak.
- (19) I juridisk teori er det lagt til grunn at dersom saksøkeren ikke har hjemsted i en konvensjonsstat, må det oppstilles som vilkår for at konvensjonen skal komme til anvendelse at saksforholdet har en slik tilknytning til en stat som er omfattet av konvensjonen, at det er rimelig at konvensjonens bestemmelser får anvendelse.
- (20) Trico Subsea AS har nedlagt slik påstand:

"1. **Kjennelse avsagt 14. mars 2012 av Gulating lagmannsrett i sak 12-015009ASK-GUL/AVD1 oppheves.**

2. **Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. dømmes til å erstatte Trico Subsea AS' saksomkostninger for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett."**

- (21) Ankemotparten – *Raffles Shipping Projects Pte. Ltd.* – har sammenfatningsvis gjort gjeldende:
- (22) Lagmannsrettens fortolkning av Luganokonvensjonen er korrekt. Det følger av artikkel 2 at den kommer til anvendelse. Konvensjonen oppstiller ingen ytterligere krav om tilknytning til konvensjonsområdet utover vilkårene om saklig virkeområde, internasjonalt element og tilknytningsfaktor. At saksøkte har bosted i en konvensjonsstat, er tilstrekkelig tilknytningsfaktor.
- (23) Fortolkningen av Brüsselkonvensjonen, Brüsselforordningen og Luganokonvensjonen skal harmoniseres. Praksis fra EU-domstolen har derfor avgjørende betydning. Dette følger av fortalen til Luganokonvensjonen 2007 og konvensjonens protokoll 2. Også i høyesterettspraksis er det lagt til grunn at praksis fra EU-domstolen skal tillegges betydelig vekt.
- (24) Luganokonvensjonens saklige virkeområde er avgrenset i artikkel 1. Det er ikke omstridt at det kan utledes av fortalen et krav om internasjonal tilknytning. Konvensjonen opererer ellers med ulike former for tilknytningsfaktorer, hvor det mest sentrale er saksøktes bosted, jf. artikkel 2.
- (25) Artikkel 2 må tolkes etter sin ordlyd, og den åpner ikke for at det kan oppstilles et skjønnsmessig krav om tilknytning. Det kan gjøres unntak fra kravet om saksøktes bopel, men dette må følge eksplisitt av artikkel 22, 23 eller 27. Hensynet til klarhet og forutsigbarhet tilsier at det ikke kan åpnes for en skjønnsmessig vurdering.
- (26) Det er lagt til grunn i Rt. 1995 side 1244 at konvensjonen kommer til anvendelse også når saksøker er bosatt i tredjestat. Avgjørelsen er fra før Luganokonvensjonen 2007. I dag er det generelle rettsikkerhetshensynet tillagt enda større vekt.
- (27) I EU-domstolens avgjørelser i sak C-412/98 Group Josi og sak C-281/02 Owusu konkluderer domstolen klart med at det ikke er rom for skjønnsmessige kriterier om tilknytning, og at konvensjonen kommer til anvendelse også når saksøker er bosatt utenfor konvensjonsområdet.
- (28) Den engelske Court of Appeals avgjørelse i Lucasfilm-saken er ikke rettskraftig og gjaldt dessuten en tvist som er regulert i Luganokonvensjonen artikkel 22. Avgjørelsen har ikke betydning for vår sak. En samstemt internasjonal teori avviser at det kan oppstilles et skjønnsmessig tilknytningskrav. Med unntak for Skoghøy, Tvisteløsning (2010) og Schei m.fl. Tvisteloven (2007) gir heller ikke nordisk teori støtte for en slik oppfatning.
- (29) Raffles Shipping Projects Pte. Ltd. har nedlagt slik påstand:

"1. **Anken forkastes.**

2. **Trico Subsea AS dømmes til å erstatte Raffles Shipping Project Pte. Ltd.'s saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett."**

- (30) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (31) Anken er en videre anke over kjennelse hvor Høyesteretts kompetanse er begrenset til å prøve lagmannsrettens saksbehandling og generelle forståelse av en skreven rettsregel, jf. tvisteloven § 30-6 bokstav b og c. Det følger av sikker praksis at uttrykket "skreven rettsregel" også omfatter internasjonale konvensjoner, jf. blant annet Rt. 2012 side 1486 avsnitt 25. Høyesterett kan etter dette prøve om lagmannsretten har forstått Luganokonvensjonen riktig.
- (32) Jeg knytter først noen bemerkninger til rettskildebildet.
- (33) Luganokonvensjonen av 1988 ble fra 1. januar 2010 erstattet av Luganokonvensjonen av 2007, men reglene er ikke endret for de spørsmål vår sak reiser. Rettspraksis før 2010 vil derfor fortsatt være av interesse. Luganokonvensjonen gjelder som norsk lov, jf. tvisteloven § 4-8, og har som *lex specialis* forrang fremfor motstridende nasjonale regler, jf. Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 19. januar 2012 med henvisning til blant annet Ot.prp. nr. 89 (2008–2009) side 12. For så vidt gjaldt Luganokonvensjonen 1988 fremgår forrangsprinsippet også av Rt. 2011 side 897 avsnitt 33 og Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 163.
- (34) Luganokonvensjonen er utformet etter modell av henholdsvis Brusselkonvensjonen av 1968 og Rådsforordning 44/2001 – Brusselforordningen – som gjelder mellom EUs medlemsstater. I Rt. 2004 side 981 avsnitt 22 heter det om forholdet mellom Brusselkonvensjonen av 1968 og Luganokonvensjonen av 1988:
- ”Luganokonvensjonen er i alt vesentlig en parallell til Brusselkonvensjonen, som ble inngått 27. september 1968 mellom EF-landene. EF-domstolen har kompetanse i saker om anvendelsen av Brusselkonvensjonen, og ifølge en erklæring som ble avgitt ved undertegningen av Luganokonvensjonen, skal det ved tolkningen av denne konvensjonen tas ‘tilbørlig hensyn til’ EF-domstolens avgjørelser og også til nasjonale domstolers avgjørelser om ‘de bestemmelser i Brusselkonvensjonen som i det alt vesentlige er gjengitt i Luganokonvensjonen’. Det følger av dette at særlig praksis fra EF-domstolen vil være en viktig rettskilde når norske domstoler skal ta stilling til tolkningen av Luganokonvensjonen.”**
- (35) En tilsvarende forpliktelse til å ta hensyn til avgjørelser om Luganokonvensjonen 1988, Brusselkonvensjonen og Brusselforordningen, følger av protokoll 2 om blant annet ensartet fortolkning av Luganokonvensjonen 2007, jf. Schei m.fl., Tvisteloven, Bind I, side 192. Jeg tilføyer at det i Rt. 2011 side 897 avsnitt 35 er uttalt at EU-domstolens tolkninger av korresponderende bestemmelser i Brusselkonvensjonen har "stor vekt" ved tolkningen av de tilsvarende bestemmelsene i Luganokonvensjonen.
- (36) Trico Subsea har gjort gjeldende at lagmannsrettens tilnærming til saken er feil, ved at den tar utgangspunkt i en fortolkning av Luganokonvensjonen uten først å drøfte om konvensjonen i det hele tatt kommer til anvendelse. Jeg ser derfor først på spørsmålet om det kan oppstilles som et absolutt vilkår for at konvensjonen skal få anvendelse, at saksøkeren har hjemsted i en konvensjonsstat.
- (37) Jeg tar utgangspunkt i det folkerettslige prinsippet om traktaters relative virkning, som går ut på at en internasjonal avtale verken etablerer forpliktelser eller rettigheter for en stat som ikke har samtykket, jf. Wienkonvensjonen om traktatretten av 23. mai 1969 artikkel

34. Jeg er derfor enig i at det må konstateres et særlig grunnlag for at konvensjonsstaten har ment å forplikte seg på en slik måte.

- (38) Partene er enige om at tvisten isolert sett faller inn under Luganokonvensjonens saklige virkeområde, jf. artikkel 1, og at tvisten har en internasjonal karakter. Artikkel 1 begrenser anvendelsesområdet til "sivile og kommersielle saker", men ordlyden gir ingen veiledning med hensyn til eventuelle krav om partenes eller saksforholdets tilknytning til konvensjonsområdet. Som ved konvensjoner ellers finnes det ikke forarbeider som kan belyse spørsmålet nærmere. Det er imidlertid på det rene at konvensjonsstatene gjennomgående har hatt den oppfatning at det er en fordel for den saksøkte å bli saksøkt på sitt hjemsted.
- (39) Konvensjonens klare hovedregel er at personer med bosted i konvensjonsstat "skal ... saksøkes ved domstolene i bostedstaten", jf. artikkel 2 nr. 1 som vår sak gjelder.
- (40) I tidligere norsk praksis er spørsmålet om det skal oppstilles krav om at saksøkeren er hjemmehørende i konvensjonsområdet, blitt besvart benektende under henvisning til bestemmelsen i Luganokonvensjonen 1988 artikkel 6 (1). Bestemmelsen tilsvarer Luganokonvensjonen 2007 artikkel 2 nr. 1 og Brüsselkonvensjonen 1968 artikkel 2.
- (41) I Rt. 1995 side 1244 ble det således gjort gjeldende at det var feil lovtolkning når lagmannsretten hadde lagt til grunn at en part som ikke var hjemmehørende i en konvensjonsstat, hadde adgang til å påberope konvensjonens vernetingsbestemmelser. Om dette uttalte kjæremålsutvalget på side 1245–1246:
- "Når det gjelder lagmannsrettens avgjørelse av vernetingsspørsmålet, retter kjæremålet seg mot tolkingen av lov om gjennomføring av luganokonvensjonen. Det hevdes at saksøkeren, som er bosatt i en stat som ikke omfattes av konvensjonen, ikke kan påberope seg konvensjonens vernetingsbestemmelser. Kjæremålsutvalget er enig med lagmannsretten i at det ikke kan antas at saksøkerens hjemting skal begrense anvendelsesområdet for konvensjonen artikkel 6 (1). Hverken i denne bestemmelse eller i ordlyden i konvensjonen forøvrig er det holdepunkter for en slik begrensning. Det som i tilfelle måtte begrunne en begrensning, er at det skulle ligge utenfor konvensjonens formål å tilgodese saksøkere utenfor konvensjonslandene. Det er imidlertid ikke så at en slik søksmålsadgang utelukkende vil tjene saksøkeren. Uansett hvem som er saksøker, vil det være en fordel at en sak som gjelder flere saksøkte innen konvensjonslandene kan reises på et sted hvor en av dem har hjemting."**
- (42) Det dreide seg i den saken riktignok om to saksøkte som var påstått å være solidarisk ansvarlige, og som begge var bosatt i ulike land innenfor konvensjonsområdet. Om man i dette kan innfortolke en forutsetning om et særlig tilknytningskrav, kommer jeg tilbake til. Synspunktet om at det normalt vil være en fordel om sak blir reist ved saksøktes hjemting, er uansett relevant. Det bærende synspunkt i avgjørelsen er at siden dette generelt er tilfelle, aksepterer man at konvensjonen også kan komme til å tilgodese saksøkere utenfor konvensjonsområdet.
- (43) At saksøker hjemmehørende i tredjestat skal kunne påberope seg Brüsselkonvensjonens vernetingsregler, er også lagt til grunn av EU-domstolen. I sak C-412/98 Group Josi var spørsmålet om Brüsselkonvensjonen fikk anvendelse i et tilfelle hvor saksøker hadde hjemsted utenfor konvensjonsområdet. Saksforholdet var at et kanadisk forsikringsselskap – Universal General Insurance Company (UGIC) – hadde reist sak mot det belgiske reassuranseselskapet Group Josi Reinsurance Company SA (Group Josi) for en domstol i

Frankrike. Det kanadiske selskapet hadde hovedkontor i Vancouver, mens Group Josi hadde hovedkontor og hjemsted i Belgia. Saken dreide seg om et pengebeløp, som UGIC mente Group Josi var ansvarlig for på grunnlag av at sistnevnte var deltaker i en reassuranseavtale.

- (44) EU-domstolen gikk i sitt svar på spørsmålet om konvensjonen kom til anvendelse, direkte til traktaten artikkel 2. I avsnitt 34 uttaler domstolen at "de fælles regler for kompetencetildelingen, som er oppstillet i konventionens afsnit II, tager udgangspunkt i den principielle regel i artikkel 2, stk. 1, om at personer der har bopæl på en kontraherende stats område, uansett parternes nationalitet, skal sagsøges ved retterne i denne stat." Domstolen trekker frem at bakgrunnen for at regelen er oppstilt som et alminnelig prinsipp, er at "den normalt gør det lettere for sagsøgte at forsvare sig", jf. avsnitt 35.
- (45) Domstolen avviste uttrykkelig å vektlegge saksøkers hjemsted i sin vurdering av konvensjonens anvendelsesområde, og uttalte at det bare kunne bli tale om å gjøre unntak fra artikkel 2 hvor det fremgår uttrykkelig av en konvensjonsbestemmelse at anvendelsen av kompetansereglene beror på at saksøker har bopel i en konvensjonsstat, jf. avsnitt 57 og 58.
- (46) I avsnitt 61 konkluderte domstolen så med at "konventionens afsnit II *principielt* finder anvendelse, når sagsøgte har bopæl eller hjemsted på en kontraherende stats område, *også selv om sagsøgeren har bopæl i et tredjeland* (uthevet her)".
- (47) For Group Josi var avgjørelsen positiv, fordi selskapet da skulle saksøkes på sitt hjemsted i Belgia istedenfor i Frankrike. Etter mitt syn må prinsippet EU-domstolen her gir uttrykk for, imidlertid være anvendelig også i tilfeller hvor sak faktisk er anlagt ved saksøktes hjemting innenfor konvensjonsområdet, slik som i vårt tilfelle.
- (48) EU-domstolen har altså ikke sett det som en begrensning i anvendelsesområdet at Brüsselkonvensjonen er en folkerettslig avtale som i utgangspunktet regulerer forholdet mellom konvensjonsstatene, blant annet under henvisning til at det normalt er en fordel for saksøkte å bli saksøkt ved vedkommendes hjemting.
- (49) Heller ikke i juridisk teori er det lagt til grunn at det hindrer anvendelse av konvensjonen at saksøker ikke er bosatt innenfor konvensjonsområdet, jf. Bull, Norsk Lovkommentar 2005, note 1, Frantzen, Lov og rett 2012, side 379 flg. og side 573 flg. og Bogdan, Luganokonventionen, TfR 1991 side 387 flg. (på side 397). Schei m.fl., Tvisteloven (2007) side 193 og Skoghøy, Tvisteløsning (2010) side 55 tar samme utgangspunkt.
- (50) Jeg finner det etter dette klart at det ikke kan oppstilles som et absolutt krav for at Luganokonvensjonen 2007 skal få anvendelse, at saksøker er hjemmehørende i en konvensjonsstat.
- (51) Jeg går så over til å drøfte om det – når saksøker ikke er hjemmehørende i en konvensjonsstat – er hjemmel for et tilleggsvilkår, nemlig at tvisten har slik tilknytning til en konvensjonsstat at det er rimelig at konvensjonens regler kommer til anvendelse. Et slikt tilleggsvilkår er lagt til grunn av Schei m.fl. og Skoghøy i de verker jeg tidligere har nevnt.

- (52) Jeg er kommet til at rettsstilstanden ikke åpner for et slikt tilleggsvilkår. Som jeg har nevnt, oppstiller artikkel 2 nr. 1 en klar hovedregel, og det fremgår uttrykkelig at den bare kan fravikes der konvensjonen selv inneholder særlige vernetingsregler, jf. også artikkel 3. Ordlyden åpner dermed ikke for at det kan oppstilles noe slikt vilkår.
- (53) Heller ikke lovgiver har forutsatt at det gjelder et slikt vilkår. Jeg viser til Ot.prp. nr. 89 (2008–2009), der det uttales på side 7 om konvensjonens anvendelsesområde:
- "Konvensjonens regler om domskompetanse gjelder i utgangspunktet for alle saker hvor saksøkte har bosted i vedkommende stat (artikkel 2). I tillegg må det innfortolkes et krav om at forholdet må være *internasjonalt*. Det er ikke et krav at saken har tilknytning til minst én annen konvensjonsstat, jf. EF-domstolens avgjørelse i den såkalte Owusu-saken (C-281/02)."**
- (54) Trico Subsea har anført at formålet tilsier at konvensjonen ikke kan tolkes så vidt at den omfatter søksmål fra rettssubjekter i tredjestater, når saksforholdet ikke har tilknytning til konvensjonsområdet. Det er vist til at Luganokonvensjonen etter fortalen har til formål å "styrke rettsvernet ... for personer med tilhold" i konvensjonsstatene.
- (55) Dette formålet kan likevel ikke entydig tas til inntekt for en slik oppfatning. Jeg er enig i at konvensjonens primære formål er å ivareta hensynet til borgerne i konvensjonsstatene. Men etter mitt syn er det lite treffende å si at avvísning av søksmål fra saksøktes hjemting styrker dennes rettsvern. Som jeg tidligere har nevnt, vil det tvert om normalt være en fordel for saksøkte at å bli saksøkt ved vedkommendes hjemting, jf. Rt. 1995 side 1244 og EU-domstolens dom i sak C-412/98 Group Josi avsnitt 35. Det er nettopp denne normalsituasjonen som er bakgrunnen for regelen.
- (56) Hensynet til klarhet og forutsigbarhet, som er fremhevet i fortalen til Brusselforordningen, punkt 11, taler for øvrig mot å gi domstolene skjønnsmessig adgang til å avvise en sak ut fra en vurdering av om den har nærmere tilknytning til en annen stat. EU-domstolen var i avsnitt 34 og 35 i Group Josi-saken, som jeg har gjengitt tidligere, helt tydelig på at det dreier seg om et generelt prinsipp uten nærmere unntak.
- (57) Domstolen har videre avvist at det er rom for en skjønnsmessig *forum non conveniens* vurdering, når en nasjonal domstol først er kompetent i medhold av Brusselkonvensjonen artikkel 2, fordi saksøkte er hjemmehørende i en konvensjonsstat. I EU-domstolens sak C-281/02 Owusu var forholdet at en britisk borger, bosatt i Storbritannia, pådro seg personskader under en ferie på Jamaica. Han reiste søksmål i Storbritannia mot personen som hadde leid ham feriehuset, som også var bosatt i Storbritannia, samt mot fem jamaikanske selskaper.
- (58) Innledningsvis konstaterte domstolen at Brusselkonvensjonen 1968 artikkel 2 om alminnelig verneting på hjemstedet, kom til anvendelse selv om både saksøker og saksøkte var bosatt i samme konvensjonsstat. Deretter drøftet EU-domstolen om *forum non conveniens* doktrinen likevel kunne anvendes ved britiske domstoler. Spørsmålet var altså om det var adgang for britiske domstoler til å vurdere om saken mer hensiktsmessig kunne behandles av jamaikanske domstoler.
- (59) Domstolen uttalte at artikkel 2 er en preceptorisk bestemmelse som i følge ordlyden bare kunne fravikes der dette uttrykkelig er fastsatt i Brusselkonvensjonen, jf. avsnitt 37. Det hadde ikke betydning om saken på grunn av *tvistegenstanden eller saksøkers bopel*

hadde tilknytning til tredjeland, fordi det ikke innebar noen forpliktelse for tredjelandet om domstolen i en kontraherende stat ble utpekt som kompetent, jf. avsnitt 30 og 31. Domstolen konkluderte deretter i avsnitt 46 med:

”... Bruxelles-konventionen er til hinder for, at en ret i en kontraherende stat giver afkald på sin kompetence i henhold til konventionens artikel 2 med den begrundelse, at en ret i en ikke-kontraherende stat er et mere hensigtsmæssigt forum for påkendelse af den omhandlede tvist, uansett at der i sagen ikke rejses spørgsmål om kompetence for retterne i en anden kontraherende stat, og sagen ikke har andre tilknytningsmomenter til en anden kontraherende stat.”

- (60) Jeg leser denne uttalelsen slik at når en konvensjonsstat har jurisdiksjon i kraft av å være saksøktes hjemsted, kan domstolene i dette landet ikke avvise å ta saken under behandling under henvisning til at saken mer hensiktsmessig kan behandles av domstolene i et annet land, innenfor eller utenfor konvensjonsområdet. Nå gjaldt saken riktignok spørsmålet om internasjonalitetsvilkåret var oppfylt. Problemstillingen i vår sak har likevel klare paralleller til Owusu-saken, ved at spørsmålet også i vårt tilfelle er om en domstol i en kontraherende stat skal kunne gi avkall på sin kompetanse på grunnlag av en skjønnsmessig vurdering av om tvisten mer hensiktsmessig kan behandles av domstolen i en stat utenfor konvensjonsområdet, og saken ikke har andre tilknytningsmomenter til en annen konvensjonsstat.
- (61) Også utenlandsk teori har oppfattet dommen i Owusu-saken slik at det ikke er rom for en forum non conveniens vurdering ved avgjørelsen av om Brüsselkonvensjonen skal komme til anvendelse, se blant annet Fentiman, *Common Market Law Review* 43, 2006, side 705 flg. (på side 732).
- (62) Jeg finner videre støtte i nordisk teori for oppfatningen om at det ikke kan innfortolkes et skjønnsmessig tilleggsvilkår om at saksforholdet må ha tilknytning til en konvensjonsstat når saksøker er hjemmehørende i tredjestat, jf. Frantzen, i en debatt med Skoghøy i *Lov og Rett*, 2012 side 379 flg. og side 573 flg. og Bull, *Norsk Lovkommentar*, note 1 med henvisning til Owusu-saken. Også Pålsson, *Bryssel I-förordningen jämte Brüssel- och Luganokonventionerna*, 2008, avviser et slikt tilknytningskrav. På side 71–72 drøfter han om Brüsselkonvensjonens anvendelighet må begrenses til tvister som har tilknytning til minst én medlemsstat:

”Enligt en mening som har hävdats i litteraturen krävs det också att tvisten har en viss anknytning till mer än en medlemsstat. Tanken har då varit att förordningen är avsedd att lösa problem som rör kompetensfördelningen medlemsstaterna emellan men inte att reglera frågor som enbart rör förhållandet mellan en medlemsstat och ett tredje land. Denna begränsning har emellertid inte något stöd i förordningens text och synes numera kunna lämnas ur räkningen. Den har nämligen tydligt förkastats av GD i fallet Owusu”.

- (63) Pålsson har i en eldre utgave fra 2002 av samme bok inntatt en mer åpen holdning til spørsmålet, som nå avvises i sitatet fra 2008-utgaven.
- (64) Jeg kan dermed ikke se at det ut fra dagens rettkildebilde er hjemmel for et slikt særlig tilknytningskrav for Luganokonvensjonen. Dette må i tilfelle utledes fra eldre norsk rett, som nå er kommet til uttrykk i tvisteloven § 4-3 første ledd. Oppfatningen forutsetter imidlertid at Luganokonvensjonen tillater nasjonal regulering av den type saksforhold som er tema her. Konvensjonen gir imidlertid ikke rom for nasjonal regulering av

vernetingsspørsmålet. Som jeg da allerede har nevnt, går Luganokonvensjonen som *lex specialis* foran tvistelovens regler. Konklusjon blir etter dette at lagmannsretten har bygget på en riktig forståelse av Luganokonvensjonen.

- (65) Jeg er etter dette kommet til at anken må forkastes. Da jeg etter domskonferansen vet at jeg er i mindretall, utformer jeg ingen konklusjon.
- (66) Dommer **Kallerud**: Jeg har kommet til et annet resultat enn førstvoterende.
- (67) Jeg finner innledningsvis grunn til å rekapitulere at vår sak gjelder et selskap som er hjemmehørende i Singapore og som har anlagt søksmål ved norsk domstol mot et norsk selskap med hovedkontor her. Saksøkerens krav gjelder oppgjør i henhold til en meglerkontrakt om salg av to skip som påstås å være inngått i Singapore. Bortsett fra at det saksøkte selskapet har alminnelig verneting her, er partene er enige om at saksforholdet ikke har noen tilknytning til Norge. Spørsmålet er derfor om konvensjonen kommer til anvendelse for en tvist anlagt av en saksøker fra et tredjeland når tvistens eneste tilknytning til konvensjonsområdet er at saksøktes alminnelige verneting er her.
- (68) Jeg er enig i førstvoterendes generelle betraktninger om rettskildebildet, og viser til dette. Jeg er videre enig i at tvisten faller innenfor det saklige anvendelsesområdet for konvensjonen, og at den er av internasjonal karakter. Dette er imidlertid uten betydning for mitt standpunkt fordi jeg ikke kan se at konvensjonen gir saksøkeren noe krav på å få anlegge søksmål i Norge i en sak som denne.
- (69) Jeg tar i likhet med førstvoterende utgangspunkt i at en internasjonal konvensjon ikke gir rettigheter eller plikter til andre enn de stater som er parter i avtalen. Det er ingen holdepunkter for at det ved inngåelsen av Luganokonvensjonen var ment å gjøre et generelt unntak fra dette nokså selvsagte prinsippet. Konvensjonspartene vil naturligvis også, her som ellers i internasjonale avtaleforhold av den karakter vi her står overfor, i utgangspunktet ta sikte på å gi rettslige normer som gjelder for egne borgere og eget territorium. I Luganokonvensjonen er dette understreket i fortaleten hvor det fremgår at et av formålene med konvensjonsinngåelsen er ”å styrke rettsvernet i sine territorier for personer med tilhold der”.
- (70) Det har altså i utgangspunktet formodningen mot seg at en konvensjon mellom stater skal tolkes slik at den gir rettigheter til rettssubjekter i en tredjestat uten at personer og selskaper i konvensjonsstaten er gitt tilsvarende rettigheter i tredjestaten. En slik konvensjonsforståelse ville innebære at partenes rettsstilling i sivile saker ble ubalansert: Parten hjemmehørende i et tredjeland ville etter konvensjonen kunne få rett til å reise sak ved motpartens hjemting, mens parten i Luganostaten ikke har noen korresponderende rett og bare kan reise sak i tredjelandet dersom nasjonal rett der åpner for det. Tilsvarende ubalanse ville oppstå på pliktsiden: Parten i Luganoområdet ville ha plikt til å ta imot søksmål ved hjemtinget også fra parter fra tredjeland, mens parter fra stater som ikke har undertegnet konvensjonen selvsagt ikke kan pålegges noen tilsvarende plikt i medhold av konvensjonen. Dersom en slik ordning var ment innført, ville det vært naturlig at dette var klart uttrykt i konvensjonen, eller var utviklet gjennom sikker rettspraksis. Etter mitt syn er det ikke tilfellet.

- (71) Jeg nevner videre at når en part i et konvensjonsland påberoper seg konvensjonens regler kan dette selvsagt i noen tilfeller medføre fordeler for en saksøker fra et tredjeland. I andre tilfeller kan det være til ulempe. Dette er imidlertid noe annet enn å gi rettigheter til en part utenfor konvensjonsområdet. Etter mitt syn er det naturlig å se de to sentrale avgjørelsene fra EU-domstolen i dette lys.
- (72) Førstvoterende har nevnt at det kan være en fordel for saksøkte om saken reises ved hjemtinget. Det er selvsagt riktig, og avspeiles også i hovedregelen i artikkel 2. For spørsmålet om den generelle forståelsen av konvensjonens rekkevidde har jeg imidlertid vanskelig for å se at dette kan gis særlig vekt. At det generelt kan være en fordel for en part å bli saksøkt i sitt hjemland – og at konvensjonslandene derfor har blitt enige om at det skal være ordningen dem imellom – gir etter mitt syn ingen støtte til at også parter utenfor konvensjonsområdet gis rett til å reise sak ved en parts hjemting i et konvensjonsland.
- (73) Jeg kommer nærmere tilbake til forståelsen av EU-domstolens avgjørelser, men finner det naturlig først å fremheve hvordan anvendelsesområdet for Luganokonvensjonen hittil har vært oppfattet i norsk rett.
- (74) Tvistelovutvalget la til grunn at Luganokonvensjonen bare fikk anvendelse der enten partene eller tvisten hadde ”tilstrekkelig tilknytning” til en konvensjonsstat, jf. NOU 2001: 32 side 156. Det heter her:

”En ytterligere forutsetning for at Luganokonvensjonen skal få anvendelse, er at partene eller tvisten har tilstrekkelig tilknytning til en EØS/EU-stat ...”

- (75) Ytterligere veiledning for vårt spørsmål finnes etter mitt syn ikke i forarbeidene. I Ot.prp. nr. 89 (2008–2009) om samtykke til ratifikasjon av Luganokonvensjonen 2007 omtales ikke situasjonen hvor saksøkeren kommer utenfra og saksforholdet ikke knytter seg til konvensjonsområdet. Noen avstandtagen fra det generelle tilknytningskrav som fremheves i forarbeidene til tvisteloven er det ikke spor av i proposisjonen.
- (76) I Rt. 1995 side 1244, som førstvoterende har redegjort for, ble det hevdet at saksøkeren, som var bosatt utenfor konvensjonsområdet, ikke kunne påberope seg konvensjonens vernetingsbestemmelser. Kjæremålsutvalget tok etter det jeg kan se ikke stilling til dette generelle spørsmålet, men uttalte at ”... det ikke kan antas at saksøkerens hjemting skal begrense anvendelsesområdet for konvensjonen ...”. Kjernen i saksforholdet var at et selskap utenfor konvensjonsområdet reiste sak ved norsk domstol mot to saksøkte. Den ene av dem krevde saken avvist fordi han hevdet at han ikke hadde verneting i Norge, men i Storbritannia, altså i en annen konvensjonsstat. Uttalelsen førstvoterende fremhever om fordelene av å bli saksøkt på sitt hjemsted knytter seg uttrykkelig til ”... en sak som gjelder flere saksøkte innen konvensjonslandene”. Etter mitt syn kan det, som allerede fremholdt, ikke av dette utledes noe om rettigheter til en saksøker fra et tredjeland.
- (77) Tvistelovutvalgets forutsetning om tilknytning til konvensjonsområdet er fulgt opp i den sentrale norske prosessteori. I Skoghøy, Tvisteløsning, 2010 side 55 heter det:
- ”Hvis saksøkeren ikke har hjemsted i en konvensjonsstat, må det imidlertid være et vilkår for at konvensjonen skal få anvendelse, at det saksforhold som er gjenstand for søksmålet, har en slik tilknytning til en stat som er omfattet av konvensjonen, at det er rimelig at konvensjonens bestemmelser får anvendelse.”**

- (78) Schei m.fl., Tvisteloven bind I, 2007, side 193 uttrykker seg på om lag samme måte. Jeg kan ikke se at Bull uttaler seg om vårt spørsmål.
- (79) Forarbeidene og teoriens standpunkt har gode grunner for seg, og kan etter mitt skjønn forankres i konvensjonens generelle anvendelsesområde, slik jeg har vært inne på. Slik jeg ser det, er kravet om tilstrekkelig tilknytning til en konvensjonsstat ikke et vilkår som kommer i tillegg til konvensjonens bestemmelser, men som følger av en naturlig fortolkning av konvensjonen selv. I sine artikler i Lov og Rett 2012 side 193 og 438 fremhever Skoghøy dette aspektet. Han uttaler blant annet på side 440:
- "Det ville være ganske oppsiktsvekkende om konvensjonsstatene ved inngåelsen av konvensjonen skulle ha påtatt seg forpliktelser overfor saksøkere fra tredjeland uten sakstilknytning til Lugano-området. En slik forpliktelse ville hatt karakter av et "tredjestatsløfte". Jeg kan ikke se at det finnes holdepunkter for å innfortolke i konvensjonen noe slikt løfte."**
- (80) Ut fra min generelle forståelse av konvensjonens anvendelsesområde kan altså ikke saksøkeren i vår sak *i medhold av konvensjonen* uten videre kreve å få anlegge sak i Norge.
- (81) Etter mitt syn kan ikke EU-domstolens praksis og utenlandsk teori føre til at konvensjonen må tolkes annerledes enn det jeg så langt har kommet til. Jeg kan vanskelig se at dommene er avgjørende for vårt tilfelle. De problemstillinger EU-domstolen tok stilling til er annerledes enn i vår sak og knytter seg til forhold innenfor konvensjonsområdet. De generelle uttalelsene i dommene må etter mitt syn leses i lys av dette.
- (82) Group Josi dommen må etter min mening forstås ut fra at det i saken var spørsmål om *valg mellom to verneting som begge var i konvensjonsstater*, og hvor det var saksøkeren som hevdet at konvensjonen ikke kom til anvendelse. Det belgiske selskapet Group Josi fikk medhold i at det ikke måtte akseptere et søksmål fra et kanadisk selskap i Frankrike. I tråd med hovedregelen i konvensjonens artikkel 2 kunne saksøkte kreve at saken ble reist ved selskapets hjemting i Belgia. Det dreide seg altså om et saksøkt selskap fra et konvensjonsland som overfor domstolen i et annet konvensjonsland gjorde gjeldende at selv om saksøkeren kom fra et tredjeland hadde selskapet i tråd med hovedregelen i konvensjonens artikkel 2 krav på å bli saksøkt ved sitt hjemting. Noen avgjørende støtte til at en saksøker fra et tredjeland kan påberope seg konvensjonen i en situasjon som vår kan jeg vanskelig se at dommen gir.
- (83) I Owusu-saken var *både saksøkeren og en av de saksøkte hjemmehørende i en konvensjonsstat*, mens tvisten hadde utspring i en tredjestat. Den britiske saksøkte anførte at en sak som var anlagt i Storbritannia måtte avvises, blant annet fordi tvisten hadde nærmere tilknytning til tredjestaten. Det sentrale spørsmålet for EU-domstolen var om en slik sak oppfylte det innfortolkede kravet om at tvisten må være "internasjonal". At domstolen besvarer dette spørsmålet bekreftende kan ikke være avgjørende for vår sak, som utvilsomt er "internasjonal". Det annet spørsmål – om den britiske non conveniens doktrinen var i samsvar med konvensjonen – gir etter mitt syn ikke svar på problemstillingen i vår sak. At en slik doktrine er problematisk innenfor konvensjonens område, sier lite om grensene for dens alminnelige anvendelsesområde. Jeg minner om at heller ikke denne saken gjaldt en saksøker fra en tredjestat som i en sak uten tilknytning

til konvensjonsområdet påberopte seg konvensjonen overfor et rettssubjekt i en konvensjonsstat.

- (84) Selv om enkelte uttalelser i dommene er nokså generelle og – isolert sett – kan synes vidtrekkende, fremhever jeg at ikke i noen av sakene hadde både saksøkeren og tvisten utelukkende tilknytning til et tredjeland, slik tilfellet er i vår sak. Og domstolen drøfter ikke generelt det prinsipielle spørsmålet om en tredjestatsborger i kraft av konvensjonen har krav på å få anlegge sak i en konvensjonsstat utelukkende fordi saksøkte etter konvensjonen har verneting der.
- (85) Jeg kan på denne bakgrunn vanskelig se at disse dommene er avgjørende for vår sak. Den utenlandske teori som drøfter disse dommene avklarer etter mitt syn ikke vårt spørsmål.
- (86) Etter mitt syn er det neppe noen motstrid mellom forarbeidenes og teoriens standpunkt om at partene eller tvisten må ha tilstrekkelig tilknytning til en konvensjonsstat og de to dommene jeg har kommentert. I begge sakene var det på ulike måter slik tilknytning til en konvensjonsstat at konvensjonen kom til anvendelse. Om EU-domstolen også vil komme til at alminnelig verneting i seg selv gir tilstrekkelig tilknytning til et konvensjonsland er etter mitt syn tvilsomt og ikke avgjort. Spørsmålet står altså, slik jeg ser det, åpent etter de internasjonale rettskildene, og jeg kan ikke se noen grunn til at norske domstoler bør gå foran her. Det gjelder særlig fordi, som jeg straks kommer til, norsk rett etter mitt syn gir tilfredsstillende løsninger, som ikke kommer i konflikt med Luganokonvensjonens bestemmelser.
- (87) Raffles har etter dette – slik jeg ser det – ikke krav på å få reise sak mot Trico Subsea ved norsk domstol i medhold av Luganokonvensjonen. Lagmannsrettens kjennelse bør etter dette oppheves.
- (88) Jeg føyer til at ved den nye prøving må lagmannsretten legge betydelig vekt på at det – *etter norsk rett* – skal mye til for at ikke et norsk selskap med alminnelig verneting her kan saksøkes i Norge, jf. blant annet Schei m.fl., *Tvisteloven bind I, 2007*, side 186 og *Skoghøy, Tvisteløsning, 2010* side 48.
- (89) Anken har etter dette ført frem, og Trico Subsea har krevd erstatning for saksomkostninger for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett. Saken har reist et prinsipielt spørsmål som ikke tidligere har vært avklart, og saksomkostnader bør ikke tilkjennes for noen instans.
- (90) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Partene bærer selv sine saksomkostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.

- (91) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Kallerud.
- (92) Dommer **Matheson:** Likeså.
- (93) Dommer **Stabel:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Normann.
- (94) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Lagmannsrettens kjennelse oppheves.
2. Partene bærer selv sine sakskostnader for tingretten, lagmannsretten og Høyesterett.

Riktig utskrift bekreftes: